

Çinarə Köçərlinin uşaqlar üçün yazdığı əsərlərinin tərbiyəvi əhəmiyyəti

Səadət Bayramova

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu

Annotasiya. Çinarə Köçərlinin əsərləri uşaqların məsuliyyət, dürüstlük və əməksevərlik kimi dəyərləri mənimsəməsinə yardım edir. Müəllifin əsərlərində təqdim olunan obrazlar və onların qarşılaşdıqları problemlər uşaqlara müxtəlif həyat dərsləri verməklə yanaşı, onların düşüncə tərzini genişləndirir və həyatın müxtəlif aspektlərini daha yaxşı anlamağa kömək edir. Çinarə Köçərlinin əsərləri uşaqların ətraf mühitə və insanlara qarşı münasibətinin düzgün formalaşdırılmasında mühüm rol oynayır. Məqalədə Çinarə Köçərlinin uşaqlar üçün yazdığı əsərlərin onların mənəvi-əxlaqi dəyərlərinin formalaşdırılmasında və inkişaf etdirilməsində oynadığı rol ətraflı təhlil olunub.

Açar sözlər: Çinarə Köçərli, uşaq ədəbiyyatı, əsər, tərbiyəvi əhəmiyyət, dəyər

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 10.10.2024; qəbul edilib – 24.10.2024

The educational significance of the works written for children by Chinara Kocherli

Seadet Bayramova

Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor
Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS

Abstract. Chinara Kocherli's works help children learn values such as responsibility, honesty and diligence. The characters presented in the author's works and the problems they face not only teach children various life lessons, but also expand their thinking and help them better understand various aspects of life. Chinara Kocherli's works play an important role in the correct formation of children's attitude towards the environment and people. In the article, the role played by Chinara Kocherli's works for children in the formation and development of their moral values is analyzed in detail.

Keywords: Chinara Kocherli, children's literature, work, educational significance, value

Article history: received – 10.10.2024; accepted – 24.10.2024

Giriş / Introduction

Uşaqlarda əxlaqi düşüncənin, ictimai məsuliyyət hissəsinin formalaşdırılmasına erkən yaşlardan başlamaq lazımdır. Burada bədii ədəbiyyatın da payına əhəmiyyətli dərəcədə iş düşür. Maddi

dəyərlərin mənavi normalar üzərində üstünlük təşkil etdiyi indiki dövrdə məktəb yaşlı uşaqların mənavi-axlaqi və vətənpərvərlik tərbiyəsi daha da aktualdır. Uşaq ədəbiyyatı haqqında araşdırmaların aparıcı mövzusu bədii əsərlərin tərbiyəvi əhəmiyyətidir. Bu da uşaq ədəbiyyatı ilə bağlı məhz bu aspektin nə qədər önəmli olduğunu göstəricisidir.

Əsas hissə / Main Part

Çinarə Köçərli uşaqlar üçün yazdığı “Marya ışıltısı”, “44 gün Qarabağda”, “44 gün Qarabağda. Şuşa fəthi”, “Qorxmaz bir macərə”, “100 hekayə”, “Peyğəmbərlər” və s. kitabların müəllifidir. Onun uşaq əsərlərində aparıcı xətti tərbiyəvi-axlaqi ideya və məzmun təşkil edir. 3-7 yaşlı uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş “Marya ışıltısı” (2019) xalq nağıllarından ilham alınaraq yazılmış müəllif nağılıdır. Həm rəngarəng illüstrasiyaları, həm də həşəratların necə, hansı şəraitlərdə yaşadığı, nə ilə qidalandığı barədə məlumatlar verməklə, “Marya ışıltısı” uşaqların dünyagörüşünün zənginləşməsinə xidmət edir. Beləliklə, onlar maraqlı bir nağılla yanaşı, həşəratlar haqqında zəngin ensiklopediya da oxumuş olurlar. Marya ilə birgə naməlum bir aləmə səyahət, insanlardan başqa canlıların mövcudluğu uşaqlara həm fərqli, yeni bir aləm kimi maraqlı, onu öyrənmək isə əyləncəlidir. “Nağıllar mücərrəd bir aləmə aid simvolik hadisələr ilə uşağı dünyaya hazırlayan öyrədici vasitədir” [1, s.281].

Realıqda həşəratların həyatına nüfuz edə bilməyən uşaqlar üçün “Marya ışıltısı” nağılında dünyanın ən kiçik varlıqları haqqında məlumatlar əldə etmək, onların da insan kimi dostluq edə, inciyə, küsə bildiyini öyrənmək uşaqlar üçün yeni bir aləm kəşf etməkdir. Əsər heyvanların, quşların, həşəratların dünyasına nüfuz etməklə onların simasında həm də bütün canlılara rəğbət və sevgi göstərmək, empati duyğusunu formalaşdırmaq baxımından faydalıdır.

Maryanın hər bir həşəratla görüşü və tanışlığı ayrıca bir fəsildə həm müstəqil, həm də ümumi nağılın tərkib hissəsi kimi əksini tapır. Uşaqlar həm də bunu öyrənir ki, kainat geniş, sakinləri ağlaqalmaz dərəcədə çox və rəngarəngdir. Onlar həşəratların həyat tərzini, gündəlik qidalanma üsulunu, yaşama şəraitləri ilə tanış olduqca insanlarla bənzər və fərqli xüsusiyyətlərini də anlamış olurlar. Yer kürəsinin insanlarla yanaşı, bütün digər canlılara da yetəcək qədər geniş, bərkətliliyi olduğunu fərqləndirirlər.

Adətən, uşaq ədəbiyyatının onların “dünyaya açılan ilk pəncərəsi” adlandırılır. “Marya ışıltısı” nağılı vasitəsilə başqa canlıların paralel həyatından xəbər tutan uşaq həşəratlardan qorxmur, öldürməyə çalışmır. Bilir ki, onların da yaşamaq haqqı var və insanın həyatına zərərli olmadığı toxunmaq lazım deyil. Nağılda fərqli hadisələrin təsviri fonunda uşaqlar nəyin yaxşı, nəyin pis olduğunu fərqləndirə bilər, özləri ən doğru davranış seçimi edə bilərlər. Həmçinin əsərdə heyvan sevgisi, insanın yeganə şüurlu varlıq olaraq digər canlıların qayğısına qala bilməsi imkanından istifadə edib təbiəti qorumaq istəyi də təlqin edilir.

Nağılda Maryanın təmsilində milli geyimə bağlılıq təmsil olunur. Nəvəsinin başında kəlağayı, əymində güllü don geyən nəvə bunu çox bəyənir və xahiş edir ki, ona da belə bir don tıksın. Beləliklə, Marya nağıl boyu geyim etibarilə nəvəsinin kiçik proobrazına çevrilir. Bütünlüklə, nağıl təhkiyəçi tərəfindən naql edilir, yalnız başlanğıcda bir abzas birinci şəxsin dilindən danışılır: “Biri vardı, biri yoxdu. Balaların şirin-şirin yatdığı zaman-zaman içində, xəlbir saman içində. Dəvə dəllal ikən, mən də qorxaq ikən. Qarışqa qaşıqda, parabüzən beşikdə ikən gəldim çay sahilinə. Orda tapdım bir qayıq. Bir tərəf tozluq dumanlıq, bir tərəf çayır çəmənlik. Bir tərəf sazlıq samanlıq. Bir tərəfdə boyacılar boya boyayır rəng ilə. Bir tərəfdə dəmirçilər dəmir döyür dəng ilə. Anan yaxşı, atan yaxşı, qurtulduq əllərimdən. Gəldim nəvəmin yanına” [2, s.6].

Beləliklə, “Marya ışıltısı” xalq nağılları poetikasında, dili və ritmində başlayır.

Nağılda yeri gəldikcə bərbəndlik şeirlər və tapmacalar da yer alır. Tapmacalar uşaq təfəkkürü və bədii zövqün inkişafında mühüm rol oynadığından müasir uşaq ədəbiyyatında və pedaqogikada

aktiv istifadəsi qanunauyğundur. Qədim dövrlərdə tapmacalar yetkinləşmənin sınaqlarından biri hesab olunurdu. Janrın məhz bu funksiyasını nəzərə alaraq müəllifin sonda kəpənək, qarışqa, arı, parabüzən və s. həşəratlara həsr olunmuş tapmacalar təqdim etməsi balaca oxucunun nağıldan əldə etdiyi bilgiləri möhkəmləndirməsinə, bir növ, diqqətini, yaddaşını yoxlamasına xidmət edir:

*Əl-ayağı uzundur,
Rəngi yaşıldır onun.
Yarpaqlardan seçilmir,
Çaş-baş salır öz ovun. [2, s.85]*

“Marya ışıltısı” nağılı əsasında uşaqlar üçün eyniadlı cizgi filmi də çəkilib. Bu tendensiya alqışlanandır. Dünya təcrübəsi göstərir ki, uşaqlar (müasir dövrdə ələ böyüklərin də əksəriyyəti) izləməyi oxumaqdan daha çox sevir. Buna görə də uşaqlar üçün yaradılan bədii personajların kitabdan filmə, filmədən kompüter oyunlarına və s. keçidli çox yaxşı effekt verir. Marya sargüzaştılarını çoxaltmaqla uşaqlar üçün serial-kitablarda yazmağın imkan yaratdığı bir qəhrəmandır.

Nağıl məktəbəqədər yaşlıların ədəbi əsərlərlə tanışlığı üçün gərəkli bir mərhələdir. Uşaq ədəbiyyatı inkişafının bütün mərhələlərində şifahi xalq ədəbiyyatına sıx bağlıdır. Belə ki, folklor nümunələri, xüsusən nağıllar dövr və zamanın asılı olmayaraq uşaqlar üçün həm ən maraqlı ədəbi nümunə, həm də uşaq mütaliəsinin ən vacib komponenti olaraq qalır. Buna görə də çağdaş uşaq yazarları genetik yaddaş etibarilə şifahi xalq yaradıcılığına, nağıllara bağlıdır – xalqın yaddaşından süzülüb əsrlərdən keçən mətnlərdən təsirlənərək yeni-yeni əsərlər yaratmağa davam edirlər.

Uşaqların onlar üçün yazılan ədəbi nümunələrdən ən çox nağılı sevmə səbəblərindən biri bu mətnlərdə təxəyyülün gerçəyi keyli üstələyirdisə, başqa bir səbəbi hər zaman xeyrin qələbəsi ilə bitməsidir. Şərin məğlubiyyəti, xeyrin istisnasız bütün hallarda qələbəsi uşaqlarda yaxşılaşdır, gözəlliyə inam hissini qüvvətləndirir. Onlar nəticənin bu prosesdə yaxşı tərəf olmaqla qaynaqlandığını fərqləndirə bilərlər və buna görə də uşaqlar qavrayırlar ki, maddi və fiziki güc nə qədər önəmli olsa da, qalıbiyyətin səbəbi mənavi üstünlükdür. Beləliklə, bədii mətnlərdə vətənpərvərlik, dürüstlük, xeyirxahlıq kimi xüsusiyyətlər uşaq üçün cazibədarlaşır, onlar kitabda tanış olduğu qəhrəmanlara bənzəyib qalib olmağa çalışırlar. Uşaq nümunə götürərək inkişaf etdiyi üçün xarakterinin formalaşmasındakı örnək obrazın kimliyi, necəliyi vacib məsələdir. Bugünkü uşaqlar Vətənin gələcəyi, sabahıdır. Onlar üçün yaradılan ədəbiyyat vətənpərvərlik tərbiyəsinin binası, özlülü sayıla bilər.

Çinarə Köçərlinin vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış “44 gün Qarabağda” (2022) kitabında məktəb yaşlı uşaqların doğmalarının – kimisinin atası, kimisinin əmi və dayısı, yaxud qardaşlarının 44 günlük Vətən müharibəsindəki döyüş yolundan, torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda qəhrəmanlıqlarından bəhs edən hekayələr toplanıb. Bu kitab qələbəyə aparan yolda igid oğullarımızın yaşantılarının uşaq dili ilə anladılmasını nəzərdə tutur.

Uzun illərdən sonra qələbə mövzusu bütün ədəbiyyatımız üçün olduğu kimi, uşaq ədəbiyyatının da aparıcı mövzularından birinə çevrilib. Ç.Köçərlinin 44 günlük ədalətli müharibəmizə və qələbəyə həsr olunmuş kitablarındakı hekayələr real personajlar və onların qəhrəmanlıqları fonunda ərsəyə gəlib. “44 gün Qarabağda” kitabının I cildində müəllif uşaqlara müraciət edərək özünün müharibə şəraitində böyüdüyündən, 5 yaşında ikən Birinci Qarabağ müharibəsi başladığı üçün bütün yurd-yuvası dağıdılmış insanlar kimi, köçkünlük həyatı yaşadığından, uşaqlıq illerinin düşdüüyü 90-cı illərin siyasi qeyri-sabitlik və iqtisadi problemlər içərisində keçdiyindən bəhs edir. Uzun illər ağrısını iliklərimizdə hiss etdiyimiz işğal tarixlərindən, həmin tarixlərdə zəbt olunmuş vətən torpaqlarından söhbət açır. Müəllifin “Kitabı oxuyarkən” başlıqlı yazısı “30 ildən sonra” epigrafi ilə azyaşlı oxucuya təqdim olunur. Burada 2020-ci ilin 27 sentyabrında başlanan Vətən müharibəsinin və ölkəmizdə hərbi vəziyyətin elan olunması, Ali Baş Komandanın çağırış xarakterli çıxışları və hər bir vətəndaşın bir nəfər kimi səfərbər olması, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda

döyüşə hazır olmağımızın qururu əksini tapır: “Hekayələri oxuduqca Vətən müharibəsini qismən də olsa, gözlünüz önündə canlandıracaq, üzərində gəzdiyiniz torpaqlara görə kimə borclu olduğumuzu biləcəksiniz. Həmçinin tarixi torpaqlarımızın işğal günlərini oxuduqca tarixi keçmişimizi də daha dərinlən biləcəklər, əbədi, əzəli düşmənimizi tanıyacaqsınız” [3, s.9].

Vətənpərvərlik mövzusunda yazılan mətnlər uşaqlarda milli-mənlik şüurunun formalaşmasına xidmət edir. Uşaq anlayır ki, Yer kürəsi insanın ümumi böyük evi olsa da, onun sevməli, qüruruna xidmət edir. Uşaq anlayır ki, Yer kürəsi insanın ümumi böyük evi olsa da, onun sevməli, qüruruna xidmət edir. Uşaq anlayır ki, Yer kürəsi insanın ümumi böyük evi olsa da, onun sevməli, qüruruna xidmət edir. Uşaq anlayır ki, Yer kürəsi insanın ümumi böyük evi olsa da, onun sevməli, qüruruna xidmət edir.

44 günlük ədalətli müharibədən keçən zaman çox olmasa da, Ali Baş komandan, ordu və xalq birliyindən doğan qələbəmizə həsr olunmuş xeyli bədii əsər, o cümlədən uşaq ədəbiyyatı nümunələri yazılmışdır. Çınarə Köçərlinin sözügedən kitabları uşaqlara öz xalqının mübarizə-nümunələri yazılmışdır. Çınarə Köçərlinin sözügedən kitabları uşaqlara öz xalqının mübarizə-nümunələri yazılmışdır.

Kitabdakı “İgid qardaşım”, “Hay ver mənə, atam Leytenant”, “Dostumun zirvəsi”, “Bir şansım olsaydı”, “Səməd azad qartal”, “Yərə düşməyən bayraqım”, “Şəhidlər ölməz”, “Gəncəlidən, Bərdəlidən köçkün olmaz”, “Zəfər zəfərlə dönənindir” və s. hekayələrdə Vətən müharibəsi qəhrəmanlarının real həyat və döyüş hekayətləri nəql edilir. Hekayələri oxuduqca uşaqlar əmin ola bilərlər ki, igidlik hər bir insanın lap uşaqlıqdan aldığı vətənpərvərlik tərbiyəsi, ona aşılana yurd sevgisi fonunda yaranan qanunauyğunluqdur.

“Zəngilan rayonunun kəndlərini azad etmək uğrunda döyüşlərdə Çingiz və dostları mühasirəyə düşdülər. İki gün mühasirədə qalan döyüşçülər çıxış yolu tapmalı idilər. İgid zabitlər cavan əsgərlərin mühasirədən sağ çıxmasına çalışırdılar. Yeganə çıxış yolu özlərinin şəhid olması idi. Odur ki, əsgərlər düşməni arxadan vurmaq əmrini verdilər. Özləri isə düşmənlə üz-üzə döyüşməyi seçdilər. Hücuma keçən düşmənlər zabitləri vurarkən əsgərlər arxadan keçib mühasirədən xilas oldular. Zabitlərin şəhid olması Çingizi və dostlarını çox sarsıtmışdı. Lakin əsgərlərini qorumaq üçün canlarından keçmələri növbəti döyüş meydanına cəsarətlə atılmaqlarına səbəb olmuşdu” [3, s.44-45].

“İgid qardaşım” hekayəsindən götürülən bu nümunədən göründüyü kimi, Çingizin təmsalında şəhadət zirvəsinə ucalmış oğullar elə uşaqlıqdan fədakarlıq və sədaqət kimi xüsusiyyətləri ilə öz ailələrində, çevrələrində nümunə ola bilən gənclərdir. Onlar təqvim yoldaşlarını, dostlarını xilas etmək üçün təhlükəyə atılmaqdan, öz canlarını fəda etməkdən əsla qorxmayan gerçək qəhrəmanlardır.

Azərbaycan əsgərinin ürəyindəki yurd eşqi, 44 günlük döyüş ərzində qanı, canı bahasına yazdığı şanlı dastan “44 gün Qarabağda” kitabının səhifələrində canlandıqca oxucu həm təsirlənir, həm də qürur duyur. “Döyüşün çətinlikləri onu əsla yormurdu. Əksinə, hər yeni qalibiyyət əhvalına xoş təsir edir, dostları ilə birlikdə sevinirdi. Ta ki dostu İqbalın düşməni gülləsinə tuş gəlməsinə qədər. Bu hadisə İsraili çox sarsıtmışdı. Özüne heç cürə gələ bilmirdi. Digər dostu Əkbərin: “İndi daha da güclü olmalıyıq. İndi sarsılmaq zamanı deyil. Düşməni həm də İqbal üçün məhv etməyə çalışmalıyıq” sözlərindən sonra yenidən özündə güc topladı. Torpaqların alınmasında, xüsusən Talış yüksəkliyində davamlı igidliklər göstərdi. Qızgın döyüş günlərindən birində digər yaxın dostu Əkbər düşməni tərəfindən atılan minaatan atəşi nəticəsində şəhid oldu. İsrail isə boynunun üç yerindən yaralandı. Bu dəfə İsrailin qəlbindəki böyük dost sevgisi düşməni olan nifrətlə əvəz olunmuşdu. Onların qisasını almaq üçün daha da qəzəblə döyüşəcəkdik” [3, s.23].

Kitabdakı belə nümunələrdən görünür ki, vətənin igid oğullarının ürəyində dost, doğma sevgi, mərhəmət duyğusu nə qədər böyükdürsə, işğalçı və qəddar düşməni nifrət bir o qədər sonsuzdur. Döyüşdən-döyüşə, qələbədən-qələbəyə aparan qüvvə də bu iki güclü duyğunun bir alovlu qəlbə yer tapmasıdır.

“44 gün Qarabağda” kitabının ikinci cildi “Şuşa fəthi” adlanır. I cildə olduğu kimi, bu kitabın annotasiyasında da müharibə iştirakçıları, şəhid və qazilərimizin qəhrəmanlıqlarının uşaqların dilindən nəql olunduğu barədə qeyd oxuyuruq. Burada Qarabağın incisinin işğaldan azad olması haqqında “Şuşanın körpə qartalı”, “Boğulan düşməni”, “Qənimətdən əmanətə”, “Portretlər sırasında”, “Cəsədlər arasında”, “Əbədi ayrılan maşın” və s. mətnlər yer alıb. Ümumi ideya, məzmun qatı və üslubu, poetikası etibarilə, kitablar tamamilə bir-birinə tamamlayır. Hər bir hekayə ayrıca real obraz və onunla bağlı döyüş əhvalatları, qəhrəmanın müharibəyəqədərki vətənpərvərlik tərbiyəsinin formalaşması, doğma yurda bağlılıq, düşməni aman verməyən igidliklər haqqında əhvalat və xatirələrdən ibarətdir. Uşaqlara torpaqlarımızın işğaldan azad olunması və vətənin bütövlüyünə qovuşmasının döyüşçülərimizin canı və qanı bahasına nail olunduğu aşılır. Məqsəd mütləqdir: hər iki kitab xatırlamaq, şəhidləri, ümumiyyətlə, döyüş iştirakçılarını yaddan çıxmağa qoymamaq məqsədi daşıyır.

Kitabdakı ən təsirli əhvalatlardan biri şəhidin bacısı qızının dilindən danışılan “Portretlər sırasında” hekayəsidir. Bacısının çəkdiyi şəhid portretləri arasında Milli qəhrəman Polad Həşimovun da rəsmiini gören XTQ giziri Mehti Şıxəliyev ondan “Mənimçün də belə bir portret çəkərsən?” – deyə soruşur. Səhərdən yuxusunu qarışdıran bacı yalnız şəhid portretləri çəkdiyini deyib qardaşının şəklinin bu sırada olması fikrini beynindən qovur. Aprel döyüşlərində qəhrəmanlıq göstərən Mehti şəhidlik zirvəsinə uralmaq arzusunı dilə gətirib əlavə edir: “Bax o vaxt şəhid olsa idim, indi bu portretlərin arasında mənimki də olardı” [4, s.26].

Gizirin bu zərəfatyana sözləri onun taleyinə çevrilir. Arzusu hekayənin sonunda gerçəkləşəndə, portreti şəhidlərin rəsmləri ilə bir sırada yer alanda təsirlənməmək olmur.

“44 gün Qarabağda” kitablarında döyüş yolu əksini tapan Qubad Əliyev, Mehrab Niftəliyev, Anar Vəlizadə, Orxan Babayev, Elcan Məmmədov, İsrail Cəfərzadə və başqa kimi yüzlərlə qəhrəman vətəni sevməyin onu qorumaqdan ibarət olduğunu ömrəyini nümayiş etdirdilər. Xalqın milli qürurunu yenidən özüne qaytaran bu qəhrəmanlar öz həyat yolu və əməlləri, “uf” demədən vətən uğrunda canlarından keçmələri, əzgin düşməni qarşısında məğrur davranışları ilə bugünkü uşaqlara da, gələcək nəsillərə də dərs verdilər. Çınarə Köçərlinin bu əhvalatları toplanması, onları hekayələşdirib uşaqlara təqdim etməsi təqdir olunandır.

Qeyd edək ki, Çınarə Köçərlinin uşaqlar üçün nəzərdə tutduğu bütün kitabları dizayn və çap keyfiyyəti baxımından uğurludur. Kitablar verilən bilgilərin daha yaxşı qavranılmasına xidmət edən illüstrasiyalara bəzənib. “44 gün Qarabağda” kitabının hər iki cildində bəzi illüstrasiyalar şəhidlərin real görüntüsünə uyğunlaşdırılıb. Kitabların sonunda müharibədə istifadə edilən hərbi texnika rəsmləri və kiçik açıqlamalarla uşaqlara tanındır. Bundan əlavə, döyüşçülərin qəhrəmanlıqlarına görə təltif olunduğu medallar, hərbi vəzifələr və müxtəlif hərbi qoşunlara məxsus paqonlar şəkil və açıqlamaları ilə birgə təqdim olunur. İkinci cildin sonunda bir səhifədə Qarabağ torpaqlarının işğal edilmiş bölgələrinin qərənfəl şəkli ilə, digər səhifədə qarşısında işğaldan azad olunmuş ərazilərin xəritəli rəsmi ilə əksi isə anamlı və yaddaqalan təqdimatdır.

Nəticə / Conclusion

Çınarə Köçərlinin adıçəkilən kitabları uşaqlara mənəvi-əxlaqi dəyərləri, ictimai davranış qaydalarını aşılamaq baxımından əhəmiyyətli olduğu kimi, onlarda nəyin yaxşı, nəyin pis olduğu barədə fikir yürütmək qabiliyyətini, ilkin ictimai dünyagörüşünü formalaşdırmağa xidmət edən tərbiyəvi əhəmiyyətə malikdir.

Ədəbiyyat / References

1. Altunbay, M., Kara, O. "Çocuk masallarında rol-model olarak sunulan kahramanların sergiledikleri özellikler bağlamında incelenmesi". IV Uluslararası Çocuk ve Gençlik edebiyatı sempozyumu, Bildiriler kitabı. – İstanbul, 2017. – 546 s.
2. Köçərli, Ç. Marya işıltısı. – Bakı, 2019. – 89 s.
3. Köçərli, Ç. 44 gün Qarabağda. Hekayələr. I cild. – Bakı: Ting nəşriyyatı, 2022. – 111 s.
4. Köçərli, Ç. 44 gün Qarabağda. Şuşa fəthi. Hekayələr. II cild. Bakı: Ting nəşriyyatı, 2022. – 111 s.

Воспитательное значение произведений Чинары Кочерли для детей

Саадат Байрамова

Доктор философии в филологии, доцент

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА

Резюме. Произведения Чинары Кочерли помогают детям усвоить такие ценности, как ответственность, честность и трудолюбие. Представленные в произведениях автора персонажи и проблемы, с которыми они сталкиваются, не только преподают детям различные жизненные уроки, но и расширяют их мышление, помогают лучше понять различные стороны жизни. Произведения Чинары Кочерли играют важную роль в правильном формировании отношения детей к окружающей среде и людям. В статье подробно анализируется роль произведений Чинары Кочерли для детей в формировании и развитии их нравственных ценностей.

Ключевые слова: Чинара Кочерли, детская литература, произведение, воспитательное значение, ценность